

HERINNERINGEN VAN EEN JOODS MEISJE

Op de avond van donderdag 9 mei 1940 was Walter Wijnhausen in z'n Chevrolet van de veemarkt in Den Bosch thuisgekomen. Selma, zijn dochter, hoorde hoe hij tegen haar moeder zei dat er slechte tijden op komst waren en dat de dreiging van een oorlog met Duitsland een zware wissel trok op de veehandel. Gelukkig had hij zich in de loop der jaren een goede naam onder de veehandelaren verworven en vanaf 1935, toen hij zich in Lemiers vestigde, was Walter een begrip in deze kringen. Talloze slagers vertrouwden blindelings op zijn vakkundig oordeel. In 1936 werd Selma geboren. Grootmoeder Salomon was bij hen komen inwonen en hun kleine wereld was in orde. Moeder, Thea Salomon, was geboren en getogen in Treist aan de Moezel. Zij praatte Duits met haar dochter, terwijl Walter, geboren in Scharn, een echte "Sjeng" was. Hij sprak dus gewoon Maastrichts dialect met haar. Geleidelijk werd dit omgevormd tot Lemierser plat. De bange vermoedens die Walter Wijnhausen die avond uitte, werden de volgende ochtend bewaarheid en de kleine Selma heeft die bange dagen in haar geheugen gegrift: lange rijen soldaten, vrachtauto's, kanonnen, tanks en ander legertuig passeerden Rijksweg 42, direct onder haar slaapkamer. Selma en haar familie konden toen nog niet weten wat deze oorlog speciaal voor hen, joden, zou gaan betekenen.

*Pand Rijksweg 42
Lemiers
Ouderlijk huis van
Selma Wijnhausen.
Op de achtergrond
nog net zichtbaar de
toenmalige schuur
waar het vee werd
ondergebracht.*

De haat tegen de joden werd door de Duitse propaganda al gauw in de media flink opgevoerd .

Aanvankelijk waande het joodse gezin zich veilig tot op zekere dag in 1941 een brief in de bus viel waarin zij werden "uitgenodigd" voor een transport naar Duitsland. Alle richtlijnen werden in bijgevoegde formulieren uit de doeken gedaan. Niets vermoedend werden voorbereidingen getroffen voor een langer verblijf in "das grosse Vaterland", want men was er heilig van overtuigd dat hen niets ten laste kon worden gelegd!

Op een donkere avond stond Hein Balduin, de bekende slager uit Lemiers, voor de deur. Dit bezoek zou hun leven redden. Hein, zelf een Duitser, getrouwd met Elsa Delnoye uit Lemiers, had via zijn neef, die een hoge rang in het Duitse leger bekleedde, vernomen dat het transport in feite een reis was naar een "Vernichtungskamp". Hein en Elsa waren zeer humane mensen die de Wijnhausens niet alleen als zakenrelatie een warm hart toe droegen. Door de overredingskracht van Hein dook het gezin met oma onder op een boerderij in Hopel bij Eyselshoven. Tegenover de Duitsers verklaarde Hein Balduin dat de Chevrolet zijn eigendom was. Veel waardevolle stukken werden o.a. bij buurman Joep Hermans ondergebracht. In Hopel leefde toen een verzetsvrouw, mevr. Mulders, die op vertrouwde adressen onderduikers onderbracht. Gedurende de drie jaren dat het gezin daar ondergedoken was, veranderde het vier keer van adres. Opgesloten, angst voor lijf en leden, honger en geen zonlicht! Met vier families, totaal 13 mensen, leefde men op twee kamers. Onder hen ook een joodse familie Keusch uit Vaals. Toch ondervond Selma deze leefwijze als normaal! Zij wist immers niet beter. De voeding bestond meestal uit aardappelen, bieten en soms wat melk. Een zoon van mevr. Mulders, Joep, stond bekend als smokkelaar en stroper en hij zorgde vaak voor de hoognodige proviand. Toen het gezin onderdook bij "Sjwatz Trien" was ook de hygiëne ver te zoeken. Hun behoeften werden gedaan op een stoel met een gat erin, waaronder een pot stond die door Trien één keer per dag werd gelegegd. Om de kleine Selma een idee te geven wat zonlicht was, werd bij mooi weer een dakpan gelicht.

Een weldoener was ook een onderwijzer uit Eygelshoven die hen van voedsel wist te voorzien met valse bonnen. Nu moet men niet denken dat deze onderduikers uit vaderlandsliefde werden gehuisvest. Hiervoor moest zwaar betaald worden en een adres was uitermate moeilijk te vinden. Selma ontving maar heel miniem onderwijs. Verplicht was ook de aanschaf van een hond die diende te blaffen als er vreemd volk naderde. Bij "Sjwatz Trien" klopten op een gegeven ogenblik twee Italianen aan die gevochten hadden tegen Mussolini. In gebrekkig Duits vroegen zij aan Trien of ze hier in Holland waren. "Nee" antwoordde Trien, "jullie zijn hier in Limburg, Holland ligt veel meer verderop". Bij toeval hoorde Walter Wijnhausen dit gesprek en wist hij Trien zover te krijgen dat zij de Italianen terugriep en bij hen liet onderduiken.

Na drie jaren onderduiken volgde de bevrijding. Eindelijk weer ademen in de buitenlucht. Selma was die jaren nog géén centimeter gegroeid!

*Foto: boerderij Mulders
Oude Hopel*

Enmaal terug in Lemiers, ruilde Walter de chevrolet in voor een jeep van 't Amerikaans leger. Het huis konden zij weer betrekken en Selma ging voor het eerst naar school bij juf Schlechter die haar binnen de kortste keren wist bij te spijkeren tot het niveau van de vierde klas. Grote moeite had zij met haar leeftijdgenoten. Zij was drie jaar samen geweest met louter volwassenen en zo dacht en gedroeg zij zich ook wat haar vaker de scheldnaam "vieze jüd" opleverde. Ook aan het verkeer, wat toen al vrij druk was door de vele Amerikaanse legervoertuigen, was zij niet gewend. Zo kon het gebeuren dat zij onder een wagen liep en 13 dagen in coma lag in het noodziekenhuis dat toen in Bloemendal te Vaals was gevestigd. Naderhand moesten haar ogen geopereerd worden omdat die door het ongeluk verdraaid waren. Toch wist zij na 2½ jaar lagere school de Mulo in Vaals te halen.

FRANS BODELIER

SELMA BELAJEC-WIJNHAUSEN SELFMADE WOMAN

Vaak lezen wij dat een man als Frank Sinatra begonnen is als krantenjongen en zijn verdere carrière staat dan symbool voor een stukje mentaliteit waarmee de Amerikanen zich graag vereenzelvigen. The American way of life.

Dat dit soms in ons eigen land het geval is blijkt uit het levensverhaal dat wij optekenden uit de mond van Selma Belajec-Wijnhausen.

De voorgaande drie pagina's schilderden haar bijna letterlijke "donkere" jeugd. Met 15 jaar behaalde zij het diploma Middelbaar Uitgebreid Lager Onderwijs en vond zij werk bij ijzerhandel Mommer aan de Kerkstraat in Vaals. Wiel Mommer was getrouwd met een dochter van aannemer Herman Lux uit Lemiers en die woonde pal tegenover het ouderlijk huis van Selma. Met een glimlach weet Selma zich nog goed te herinneren hoe zij, behalve het bijhouden van de boekhouding, 2½ jaar lang in der winkel "Stachel-droad" en kachelpijpen moest afmeten en knippen, maar ook zinken kuipen leerde solderen en vele andere aspecten van het loodgietersvak hier leerde kennen. Selma beseftte dat hier niet het einde van haar ambities lag en ging in Aken studeren aan het Berlitz-Instituut voor talen. Zij koos voor deze instelling omdat het vak Duits hier gratis was en dat was voor haar smalle beurs erg welkom. Gewapend met een gedegen talenkennis, een ijzeren wil en een onbevangen blik op de toekomst solliciteerde zij bij de vliegmaatschappij Avia Tours Trans Air waar zij werd aangenomen.

Het pand aan de Kerkstraat in Vaals waar toendertijd Wiel Mommer een winkel in ijzerwaren, haarden etc. in bedreef. Nu werkt er een dierenarts.

Veel meisjes van haar leeftijd zullen toen met afgunst vernomen hebben dat er in Lemiers een echte stewardess woonde, een droombaan. Maar in werkelijkheid viel dat toen een beetje tegen, want als er een vliegtuig op Beek ging landen moest zij met een jeep langs de landingsbaan potjes met brandend teer plaatsen .

Uit die periode stamt ook een artikel in het Limburgs Dagblad met de titel: "Selma reddende engel in de nacht van Barcelona". Door haar vastberadenheid en overtuigingskracht wist zij de piloten, die met een Viking de laatste vlucht naar Barcelona maakten en te weinig brandstof hadden voor de retourvlucht, zover te krijgen dat zij na een tussenlanding met de passagiers naar Maastricht terugkeerden.

Selma leerde in die tijd haar latere man Vlado Belajec kennen, die in Aken zijn studie als ingenieur in de scheikunde voltooide. In 1961 waagden ze de stap over de oceaan naar Chicago, waar de tante van haar man woonde. Daar is Selma besmet geraakt met het virus dat "Amerika, land met onbegrensde mogelijkheden" heet. Na vijf jaar ontving zij de groene kaart (bewijs van naturalisatie) en Selma moest onder ede beloven de President te eren.

Ondertussen ging het niet zo best met haar relatie.

Ver van alle vrienden en familie volgde een moeilijke periode.

Inmiddels werkte zij op een reisbureau dat bestond uit negen aandeelhouders en zes personeelsleden.

*Selma's
reisbureau
in
Chicago.*

Op 45-jarige leeftijd is zij van haar man gescheiden. De sociale voorzieningen in de V.S. kun je niet vergelijken met de Nederlandse en er volgden dan ook tropenjaren voor haar. Zij weet nog heel precies dat ze de eerste maanden met vijftig dollarcent per dag moest rondkomen.

Door zich veel te ontzeggen kon ze mettertijd de aandelen van het reisbureau kopen. Daarna verwierf ze het gebouw en kocht ze de goodwill af.

Ondertussen heeft ze meer dan 106 landen bezocht en kreeg ze na al die jaren eindelijk de wind in de zeilen. Het is niet verwonderlijk dat zij overtuigd is van het Amerikaanse leef- en werksysteem. Het motto "Higher and higher" spreekt haar enorm aan.

Ieder jaar komt ze op 1 mei naar Lemiers om van hieruit samen, als enige vrouw, met acht mannen uit haar studententijd herinneringen op te halen en er een gezellig feest van te maken. Uiteraard bezoekt zij dan veel kennissen en vrienden.

Selma heeft geen enkele familie meer in Limburg. Haar joodse afkomst heeft zij nooit verloochend en tot op de dag van vandaag is zij haar geloof trouw gebleven.

Heemkundekring "De Auw Kapel" dankt deze vroegere inwonster van Lemiers, mevr. Selma Belajec-Wijnhausen, heel hartelijk voor de mogelijkheid die zij bood om ons kennis te laten nemen van haar rijk en bewogen leven

Selma's Travel Arrangements, Ltd.

1009 Bonnie Brae Place
River Forest, IL 60305
Ph: 708-771-2910
Email: Selma@belajec.com
Fax: 708-771-2975

Selma Belajec
Certified Travel Counselor

